

powojenny charakteryzował się recesją życia monastycznego. Dopiero pod koniec lat 80., co wiązało się z odbudową monasteru w Jabłecznej, nastąpił stopniowy rozwój życia zakonnego. Uregulowanie sytuacji prawnej PAKP po 1989 r. doprowadziło do wzrostu zainteresowania życiem zakonnym, które obecnie na terenie Polski skupia 108 osób zakonnych.

Konferencję zakończył ks. bp prof. Wiktor Wysoczański. Podziękował uczestnikom i zaprosił do udziału w panelu dyskusyjnym „Prawosławie w mediach”.

Na wstępie moderator dyskusji ks. dr Henryk Paprocki omówił kwestię dostępu do mediów w Polsce do 1989 r. Media publiczne po 1989 r. – stwierdził – charakteryzuje pluralizm religijny. Jednym z pierwszych problemów wysuniętych w ramach dyskusji była obecność tematyki religijnej w mediach publicznych w godzinach tzw. małej oglądalności. Prof. Mironowicz zwrócił uwagę na brak prezentacji w mediach publicznych stanowiska różnych religii w materii ekonomicznej, społecznej, kulturowej. Dyskusję zakończył ks. dr Paprocki, jeszcze raz dziękując zebranych za udział w konferencji i owocną dyskusję.

Michał Zawiślak

Symposium naukowe pt. „Magisterium Kościoła w zderzeniu z prawem państwowym”, Kraków 19 listopada 2009 r.

Poszanowanie praw wewnętrznych związków wyznaniowych, a w szczególności prawa kanonicznego przez normy prawa państwowego jest jedną z gwarancji prawa do wolności sumienia i religii. Podjęcie tej tematyki stało się powodem przygotowania symposium naukowe pt.: „Magisterium Kościoła w zderzeniu z prawem państwowym”, które odbyło się 19 listopada 2009 r. w Krakowie. Organizatorem tego spotkania był Instytut Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie. Zainicjowaną w ten sposób konferencję uświetniła ponadto 10. rocznica powstania wskazanego Instytutu.

Otwarcia symposium dokonał ks. dr hab. J. Krzywda, prof. UPJPiI, dyrektor Instytutu Prawa Kanonicznego. Odczytał list JE kard. Stanisława

Dziwisza, Wielkiego Kanclerza Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II. Kardynał przesłał słowa pozdrowienia i wdzięczności za zorganizowanie tego sympozjum. Następnie powitano przybyłych gości. Tematykę rozpoczętego sympozjum przybliżył w słowie wprowadzającym ks. prof. dr hab. JM Dyduch, rektor UPJPII.

Część pierwszą sympozjum składającą się z trzech wystąpień rozpoczął ks. prof. dr hab. R. Sobański (UKSW i UŚ). Tematem jego referatu było pytanie: „Czy głoszenie nauki Kościoła może dyskryminować?” Punktem wyjścia uczynił Kodeks Prawa Kanonicznego. Prelegent stwierdził, że w nauce Kościoła katolickiego nie ma elementów dyskryminujących, następnie zajął się omówieniem pojęcia dyskryminacji. W wystąpieniu podkreślał, że Kościół katolicki zgodnie z kan. 747 Kodeksu Prawa Kanonicznego ma obowiązek i prawo głoszenia Ewangelii oraz jej nauczania. Porządek prawny państwowy tworzy ku temu gwarancje poprzez konstytucyjne prawo do wolności sumienia i religii. Jednakże często jakkolwiek krytyka różnych zjawisk społecznych podnoszona przez Kościół jest określana jako dyskryminacja. To, według prelegenta, prowadzi do ograniczenia prawa do wyrażania własnych opinii i tworzenia podmiotów uprzywilejowanych, co godzi w przyrodzoną godność osoby ludzkiej.

Jako kolejny głos zabrał dr hab. W. Wróbel (prof. UJ) na temat: „Problem klauzuli sumienia w prawie polskim w odniesieniu do ochrony życia”. Na początku referatu wyjaśnił pojęcie „klauzuli sumienia”, a następnie próbował skonfrontować je z pojęciem „wolności sumienia” zarówno w aspekcie pozytywnym, jak i negatywnym. Autor podkreślił, że wartość ludzkiego życia jest niekwestionowana, a normy przepisów prawa tworzą jego ochronę. Spory w systemach prawnych toczą się nie o to, czy chronić życie, ale jak i w jakim zakresie. Prelegent wskazał normatywne rozwiązania odnoszące się do klauzuli sumienia, takie jak: aborcja lub czynności ułatwiające jej dokonanie, inwazyjne badania genetyczne, eksperymenty badawcze na zarodkach i ludzkich embrionach, udział przy wykonywaniu kary śmierci, działania medyczne w stanach terminalnych o charakterze eutanatycznym, kwestia dokonywania przeszczepów tkanek ludzkich. Przedstawił również odmienne modele rozumienia problemu klauzuli sumienia w ujęciu prawnym. Powoduje to tworzenie różnorodnych rozwiązań normatywnych odnoszących się do konfliktu sumienia,

który mieści się w zakresie realizacji wolności sumienia. Prelegent omówił polskie rozwiązania prawne dotyczące tej materii.

Ks. prof. dr hab. H. Misztal (KUL) i ks. prof. dr hab. P. Stanisławski byli autorami wystąpienia pt.: „Wolność wyznania a symbole religijne w życiu publicznym «państwa laickiego»”, który wygłosił ks. prof. dr hab. H. Misztal. Na wstępie odwołano się do wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 3 listopada 2009 r. przeciwko Republice Włoskiej w sprawie zawieszenia w szkole symbolu religijnego, tj. krzyża. Następnie prelegent przedstawił i omówił uzasadnienie wspomnianego orzeczenia Trybunału. Wymienił i omówił argumenty, którymi wyrok został uzasadniony, takie jak: poszanowanie pluralizmu religijnego w ramach systemu oświaty, prawo rodziców do wychowania swoich dzieci zgodnie z własnymi przekonaniami religijnymi, bezstronność państwa, zakaz narzucania przekonań religijnych nawet w sposób pośredni oraz swoista interpretacja symbolu religijnego, jakim jest krzyż. Prelegent wyraził także obawy o konsekwencje tego wyroku, jeśli sytuacja taka miałaby miejsce w innym kraju. Przywołano także wcześniejsze orzeczenia Trybunału dotyczące omawianej kwestii wydanych w stosunku do Turcji czy Niemiec. Wystąpienie zostało zakończone omówieniem orzeczenia polskiego sądu apelacyjnego z Łodzi dotyczącego podobnej materii, w którym wskazano także inne konotacje krzyża jako symbolu religijnego, takie jak: historyczne, społeczne czy kulturowe.

Wygłoszone referaty stały się podstawą ciekawej dyskusji, w której oprócz referentów udział wzięli także: ks. prof. dr hab. R. Sztymlicz, ks. prof. dr hab. K. Warchałowski oraz ks. prof. dr hab. J. Wroceński.

Drugą część sympozjum rozpoczął ks. prof. dr J. Kowal TJ (Papieski Uniwersytet Gregoriański) referatem pt.: „Świętowanie niedzieli w umowach konkordatowych i prawie europejskim”. Prelegent najpierw przywołał papieskie nauczanie dotyczące świętowania niedzieli oraz normy obowiązujące w Kościele katolickim odnośnie do tej kwestii. Stanowiło to podstawę do omówienia kolejnego zagadnienia, tj. umów konkordatowych zawieranych pomiędzy Stolicą Apostolską a rządami innych państw. Następnie poruszone zostały także rozwiązania prawne Unii Europejskiej dotyczące świętowania dni wolnych od pracy, szczególnie niedzieli, które odsyłają do rozwiązań krajowych państw członkowskich zwłaszcza prawa pracy. Autor nawiązał również do gwarancji tego uprawnienia zawartych

w poszczególnych aktach prawa międzynarodowego, podkreślając doniosłą rolę Międzynarodowej Organizacji Pracy w tej kwestii.

Następnie swój referat wygłosił ks. prof. dr hab. K. Warchałowski (UKSW). Jego temat brzmiał: „Prawo rodziców do wychowania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniem w ustawodawstwie polskim”. W punkcie wyjścia prelegent nawiązał do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, przez co podkreślił znaczenie prawa rodziców do wychowania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniem religijnymi jako jednego z praw człowieka gwarantowanych w Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności. Następnie omówił przykładowe orzeczenia Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w tej kwestii. Dokonał analizy polskich rozwiązań prawnych gwarantujących to uprawnienie. Następnie określił rolę państwa, które ma obowiązek poszanowania wolności rodziców do wychowania dzieci zgodnie z posiadanymi przekonaniem religijnymi, czyli ma spełniać tutaj rolę pomocniczą względem rodziców, nie decyzyjną.

Ks. dr P. Majer (UPJPII) z kolei omówił temat: „Uznanie małżeństwa kanonicznego w prawie państwowym”. Prelegent początek swojego wywodu poświęcił omówieniu historycznych rozwiązań w tej kwestii. Zdaniem autora podstawą powstania odrębnej formy cywilnej małżeństwa była chęć uzyskania silniejszej pozycji władzy świeckiej. Następnie omówione zostały tak zwane systemy małżeńskie, czyli podstawowe rozwiązania prawne przyjęte w różnych państwach uznających skutki małżeństwa wyznaniowego. Ponadto przedstawiono rozwiązania prawne uznania małżeństwa kanonicznego we Włoszech i w Polsce. Te rozważania skłoniły autora do wyprowadzenia wniosku o różnorodności rozwiązań prawnych obydwu państw, mimo że dotyczą one do tej samej instytucji małżeństwa o podwójnym skutku, czyli małżeństwa konkordatowego.

Po wygłoszonych referatach rozgorzała ożywiona dyskusja, w której oprócz prelegentów udział wzięli między innymi udział: ks. prof. dr hab. J. Wroczeński, p. A. Brzemia-Włodarek, ks. prof. dr hab. J. Krzywda.

Na zakończenie spotkania głos zabrał ks. prof. dr hab. J. Krzywda, krótko podsumowując wygłoszone rozważania. Wskazał na aktualność i doniosłość podejmowanych przez prelegentów zagadnień. Uroczystie zamknął symposium oraz wyraził słowa wdzięczności dla prelegentów i wszystkich, którzy przybyli na to spotkanie. Należy zauważyć wysoki

poziom merytoryczny charakteryzujący wygłoszone przez prelegentów wystąpienia oraz wysiłki włożone w staranne i rzetelne przygotowanie całej konferencji. Pozwala to mieć nadzieję, że urzeczywistnione zostaną zapowiedzi opublikowania niewątpliwie interesujących materiałów z zakończonego sympozjum, których dostarczyli czcigodni prelegenci.

Aneta Maria Abramowicz

Wykład otwarty pt.: „Ley 14/2006 sobre Técnicas de Reproducción Asistida en España: un estudio interdisciplinar”, Lublin 4 lutego 2010 r.

W dniu 4 lutego 2010 r. w Lublinie w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II odbył się wykład w ramach otwartego seminarium doktoranckiego na temat prawno-medycznych aspektów problematyki zapłodnienia *in vitro* pt.: „Ley 14/2006 sobre Técnicas de Reproducción Asistida en España: un estudio interdisciplinar” (Ustawa 14/2006 dotycząca wspomaganej reprodukcji w Hiszpanii: analiza interdyscyplinarna), który wygłosił ks. prof. Roberto German Zurriarain z Universidad de La Rioja, Logroño w Hiszpanii. Zorganizowania tego spotkania podjęła się Katedra Prawa Wyznaniowego Wydziału Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II. Spotkanie rozpoczęło się od powitania przybyłych uczestników oraz szanownego prelegenta, czego dokonał ks. prof. dr hab. P. Stanisław, kierownik Katedry Prawa Wyznaniowego. Wykład został wygłoszony w języku hiszpańskim, a tłumaczenia dokonał dr J. Pawlikowski.

Inspiracją do wygłoszenia wykładu stała się chęć przedstawienia przez prelegenta obecnego stanu prawnego w zakresie wspomaganej prokreacji w hiszpańskim systemie prawnym. Prof. Zurriarain wskazał podstawę normatywną, jaką jest ustawa z dnia 26 maja 2006 r. (La Ley 14/2006) o technikach wspomaganej prokreacji. W dalszej części wystąpienia przedstawił cele tej regulacji prawej, a mianowicie dostosowanie przepisów prawa do postępów wiedzy medycznej, zniesienie ograniczenia produkcji maksymalnie trzech zarodków na cykl, uregulowanie możliwości wykorzystywania tych metod w leczeniu chorób o podłożu genetycznym